

สำเนาจดหมายของนายปรีดี พนมยงค์

ตอบ

บรรณาธิการสามัคคีสาร (วารสารของนักเรียนไทยในสหราชอาณาจักร (อังกฤษ))

เรื่อง

ขอทราบความเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ ๑๔-๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๖

และ

“สังคมสัญญา” อันศักดิ์สิทธิ์แห่งรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย

(อนุญาตให้ทุกท่านที่สนใจพิมพ์จำหน่ายได้โดยนำเงิน
รายได้หักค่าใช้จ่ายแล้ว ส่งบำรุงศูนย์นิสิต นักศึกษา
นักเรียน ที่ร่วมงานกับวีรชน ๑๔ ตุลาคม)

นายปราโมทย์ พึ่งสุนทร

อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพฤษสภา

จัดพิมพ์

๓ ฎ.ก. ๒๕๑๖

สำเนาจดหมายของนายปรีดี พนมยงค์

ตอบ

บรรณาธิการสามัคคีสาร (วารสารของนักเรียนไทยในสหราชอาณาจักร (อังกฤษ))
เรื่อง

ขอทราบความเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ ๑๔-๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๖

และ

“สังคมสัญญา” อันศักดิ์สิทธิ์แห่งรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย

(อนุญาตให้ทุกท่านที่สนใจพิมพ์จำหน่ายได้โดยนำเงิน
รายได้หักค่าใช้จ่ายแล้ว ส่งบำรุงศูนย์นิสิต นักศึกษา
นักเรียน ที่ร่วมงานกับวีรชน ๑๔ ตุลาคม)

นายปราโมทย์ พึ่งสุนทร

อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพฤฒสภา

จัดพิมพ์

๓ ปี.ค. ๒๕๑๖

173, Avenue Aristide Briand

92160 Antony, FRANCE

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๖

เรียน บรรณาธิการสามัคคีสาร

ได้รับจดหมายของคุณลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๖ แล้วด้วยความขอบคุณมากในการที่คุณจะนำปาฐกถาของผมในงานชุมนุมสามัคคีสมาคมที่ดอนแคสเตอร์ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคมลงพิมพ์ในสามัคคีสารฉบับที่จะออกกลางเดือนธันวาคม และในการที่คุณกับคณะให้เกียรติแก่ผมตามที่คุณเขียนมาว่า “พวกเราอยากทราบความเห็นของท่านเกี่ยวกับเหตุการณ์เดินขบวนของนักศึกษา (๑๔/๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๖) ซึ่งมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนร้อยและยังผลให้มีการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาล หากท่านมีเวลาว่างเขียนบทความเกี่ยวกับเรื่องนี้มาลงสามัคคีสารบ้าง ดิฉันเชื่อแน่ว่า จะได้รับความกรุณาจากท่านอีก”

ความเห็นของผมเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ผมได้เขียนเป็นคำขวัญว่า “จงพิทักษ์เจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์ของวีรชน ๑๔ ตุลาคม” และบทความประกอบคำขวัญนั้น ๒๕ หน้ากระดาษตดพิมพ์ซึ่งผมได้ส่งไปยังคณะกรรมการจัดงานสังสรรค์ชาวธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักรประจำปี ๒๕๑๖ ที่แสดงความปรารถนาได้คำขวัญหรือบทความของผมไปลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกซึ่งจะจัดทำขึ้นในวันที่ ๑๐ ธันวาคมปีนี้นั้นถ้าคุณเห็นเป็นการสมควรก็ขอให้ติดต่อกับคณะกรรมการนั้นเพื่อขอให้ช่วยพิมพ์เพิ่มเติมตามจำนวนที่คุณต้องการเพื่อเป็นภาคผนวกของสามัคคีสาร ผมได้แจ้งให้คณะกรรมการจัดงานสังสรรค์ชาวธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักรทราบตามข้อเสนอด้วยแล้ว อนึ่ง เพื่อสนองศรัทธาตามที่คุณแจ้งมาผมได้เขียนความเห็นบางประการอันเกี่ยวเนื่องจากเหตุการณ์นั้นส่งมายังคุณเพื่อประกอบการพิจารณาของเพื่อนไทยในสหราชอาณาจักร บางตอนอาจซ้ำกับที่เคยพูด

เคยเขียน แต่ขอให้ถือว่าเป็นเรื่องที่จะทำให้กระจ่างแจ้งยิ่งขึ้น ถ้าคุณเห็นสมควร ก็ขอได้โปรดนำจดหมายของผมถึงคุณฉบับนี้ลงพิมพ์ในสามัคคีสารฉบับกลางเดือน ธันวาคมด้วยจะขอบคุณมาก

๑. ผมได้สดุดีวีรชน ๑๔ ตุลาคมไว้ในบทความดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการทวีสรรได้พลชีวิต ร่างกาย และสละความสุขสำราญส่วนตัวเป็นกองหน้า แห่งขบวนการเรียกร้องรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยสมบูรณ์ให้แก่ปวงชนชาวไทยอัน เป็นผลทำให้รัฐบาลซึ่งมีจอมพลถนอม กิตติขจรและจอมพลประภาส จารุเสถียร เป็นนายกฯ และรองนายกรัฐมนตรีกับเป็นผู้บัญชาการฯ และรองผู้บัญชาการทหาร สูงสุดต้องลาออกไปนั้น ย่อมถือได้ว่าวีรชนได้นำชัยชนะก้าวแรกก้าวหนึ่งมาให้แก่ ปวงชนชาวไทย จึงเป็นการสมควรแล้วที่เราทั้งหลายร่วมมือกับมวลราษฎรในการ แสดงกตัญญูแด่วีรชนโดยทางกาย วาจา และใจ การบำเพ็ญกุศลทักษิณานุปทาน และการสร้างอนุสาวรีย์เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่วีรชนทั้งหลาย และแสดงกตเวทีในการ ร่วมมือกันพิทักษ์เจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์ของวีรชน ๑๔ ตุลาคมให้มั่นคง และพัฒนายิ่งขึ้น

๒. ขบวนการนักศึกษาในหลายประเทศอื่นมิได้รับการสนับสนุนร่วมมือ อย่างเพียงพอจากมวลราษฎรของประเทศนั้น ๆ จึงไม่มีพลังพอที่จะทำการโค่นล้ม ฝ่ายครองอำนาจรัฐที่กดขี่ข่มเหงราษฎร ส่วนขบวนการของนิสิตนักศึกษานักเรียน เยาวชนที่เป็นกองหน้าทำการเรียกร้องรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยสมบูรณ์ให้แก่ปวง- ชนชาวสยามดังกล่าวแล้วนั้นได้รับความสนับสนุนร่วมมือจากราษฎรไทยหลายล้าน คนซึ่งเป็นบุคคลจากทุกชนชาติไทยและทุกชนชั้นวรรณะคือ คนจน กรรมกร ลูกจ้าง ชาวนา ข้าราชการชั้นผู้น้อย คนพอทำพอกิน ผู้มีทุนน้อย และนายทุนรักชาติที่ ได้รับการกดขี่ข่มเหงจากอำนาจเผด็จการและอภิสิทธิ์ชน ดังนั้นขบวนการนี้จึงมี พลังมหาศาลที่แม้จะมีเพียงมือเปล่าหรือบางคนมีเพียงไม้พลองไว้ป้องกันตัวก็ สามารถเอาชนะศัตรูของชาติเป็นคนจำนวนส่วนข้างน้อยแม้จะมีอาวุธทันสมัย

ทั้งนี้ก็เป็นไปตามกฎที่ว่าอาวุธเป็นปัจจัยสำคัญในการรบก็จริงอยู่ แต่คนที่ใช้อาวุธนั้นเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง ทหารและตำรวจนั้นเป็นลูกของคนจน ลูกของกรรมกร ลูกของลูกจ้าง ลูกของชาวนา ลูกของข้าราชการชั้นผู้น้อย ลูกของผู้มีทุนน้อย ลูกของนายทุนชนกลาง ซึ่งพ่อแม่ของทหารเหล่านั้นได้รับความอึดอัดผัดเคืองในทางเศรษฐกิจ และทหารกับตำรวจหลายคนก็เป็นลูกของนายทุนรักชาติที่ถูกอภิสิทธิ์ชนข่มเหง ดังนั้นตามธรรมชาติทหารและตำรวจที่รู้สึกลำบากได้หาขบวนการของมวลราษฎรทำเพื่อประโยชน์ของพ่อแม่เขาด้วยแล้ว พวกเขาก็ไม่ยอมใช้อาวุธเพื่อยอมเป็นเครื่องมือให้ผู้ครองอำนาจและอภิสิทธิ์ชนกดขี่เบียดเบียนข่มเหงพ่อแม่ของทหารและตำรวจนั้นต่อไปอีก จะมีก็แต่ทหารตำรวจส่วนน้อยที่ได้ประโยชน์จากผู้ครองอำนาจหรือจากอภิสิทธิ์ชน หรือเป็นผู้ที่ถูกหลอกลวงให้หลงเชื่อฝ่ายครองอำนาจเผด็จการที่ปกครองราษฎรเยี่ยงทาสหรือหลงเชื่ออภิสิทธิ์ชน ทหารและตำรวจส่วนน้อยนั้นจึงหลงผิดไปชั่วขณะในการยอมเป็นเครื่องมือของอภิสิทธิ์ชนและผู้ทรยศต่อปวงชนชาวไทย

เราไม่ควรถือเป็นหลักตายตัวว่าถ้าผู้ใดเป็นทหารก็ต้องนิยมระบบเผด็จการหรือถ้าผู้ใดเป็นพลเรือนก็ต้องนิยมระบบประชาธิปไตย เพราะทหารหลายคนนิยมระบบประชาธิปไตย เช่น พระยาพหลพลพยุหเสนาซึ่งระหว่างเป็นผู้บัญชาการทหารบกและเป็นนายกรัฐมนตรีนั้นก็ปกครองทหารและปกครองบ้านเมืองอย่างเป็นประชาธิปไตยและเมื่อถึงกำหนดวาระที่จะต้องออกจากตำแหน่งก็ลาออกไปอย่างดูนัยภาพ ส่วนพลเรือนจำพวกทมิฬชาติที่ชนะเก๋ารวมทั้งชาติที่ชนะทางทวิงประโยชน์จากระบบเผด็จการหรือระบบอภิสัทชนก็สนับสนุนระบบเช่นนั้นซึ่งแม้จะดูเพียงผิวเผินว่าเป็นระบบอีกชนิดหนึ่งต่างหากจากระบบทาสแต่ที่แท้ก็เป็นระบบปกครองราษฎรเพียงทางชงถอยหลังยังกว่าระบบศักดินา (โปรดดูความหมายของคำในปาฐกถาของผมที่แสดงไว้ในงานชุมนุมนักเรียนไทยในสหพันธรัฐเยอรมันเมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๑๖)

๓. ผมได้ปรารถนาไว้ในบทความที่อ้างข้างต้นแล้วอันเนื่องจากมีปรากฏการณ์ที่ประจักษ์ขึ้นอันทำให้สาธุชนที่รักชาติมีความสลดใจที่เห็นว่าคลื่นลาวโหดของวีรชนยังไม่ทันหมดไปก็มีบุคคลแห่งบางพรรคพยายามช่วงชิงชัยชนะก้าวแรกของวีรชนเอาไปเพื่อประโยชน์ของพรรคพวกเขาที่อยู่ในจำพวกอภิสิทธิ์ชนโดยเฉพาะ อาทิ พวกเขาใช้วิธีการโฆษณาชวนเชื่อในการที่ถือเอารัฐธรรมนูญฉบับที่พวกเขาทำขึ้นเพื่ออภิสิทธิ์ชนเป็นหลักในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แทนวิธีร่างที่จะต้องตั้งต้นจากเจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์ของวีรชนทุกคนชนชั้นวรรณะและทุกชนชาติที่มีสัญชาติไทย สภาพการณ์เช่นนี้ย่อมอำนวยให้ฝ่ายที่ต้องการพิทักษ์เจตนารมณ์ของวีรชนต้องหาทางต่อสู้ขนาดเบาหรือขนาดรุนแรงสุดแต่แต่วิธีการของแต่ละองค์การที่เป็นฝ่ายนำของแต่ละชนชั้นวรรณะและแต่ละชนชาติ ฝ่ายที่ใช้วิธีรุนแรงอยู่แล้วก็จะสามารถระดมมวลราษฎรโดยอ้างสภาพการณ์เช่นว่านี้เป็นสิ่งชี้ให้เห็นว่าวิธีร่างรัฐธรรมนูญตามแบบฉบับของอภิสิทธิ์ชนนั้นนำไปสู่ประโยชน์ของอภิสิทธิ์ชนเท่านั้น ซึ่งมวลราษฎรไม่อาจอาศัยระบบรัฐธรรมนูญที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยสมบูรณ์แก้ความทุกข์ยากของมวลราษฎรถ้วนหน้าได้ ฉะนั้นเพื่อความสงบสุขของบ้านเมือง ผมจึงกล่าวไว้ในบทความนั้นขอเรียกร้องให้รัฐบาลและผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นั้นละเว้นวิธีร่างที่ตั้งต้นจากอคติถือเอารัฐธรรมนูญเพื่อประโยชน์ของอภิสิทธิ์ชนเป็นแบบฉบับนั้นเสียแล้วขอให้ตั้งต้นที่สนใจตามเจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์ของวีรชน ๑๔ ตุลาคม

ผมขอเรียกร้องให้นิสิตนักศึกษา นักเรียนและมวลราษฎรทุกคนชนชั้นวรรณะและทุกชนชาติที่มีสัญชาติไทยร่วมกันเป็นพลังดำเนินการอย่างสันติเพื่อให้ได้รัฐธรรมนูญที่เป็นแม่บทแห่งระบบการเมืองของชาติไทยนั้นเป็นไปตามเจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์ของวีรชน ๑๔ ตุลาคมนี้ด้วย ขอได้โปรดคำนึงว่าถ้าหากรัฐธรรมนูญอันเป็นแม่บทแห่งกฎหมายสอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจของมวล

ราษฎรทุกคนชนวรรณะและทุกชนชาติไทยแล้ว วิฤตการณ์ทางสังคมก็ไม่เกิดขึ้นและประเทศชาติก็สามารถดำเนินก้าวหน้าไปตามวิถืทางวิวัฒน์ (Evolution) อย่างสันติ ถ้าหากรัฐธรรมนูญไม่สอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจของมวลราษฎร วิฤตการณ์ก็ต้องเกิดขึ้นตามกฎธรรมชาติแห่งข้อขัดแย้งระหว่างสองสิ่งที่เป็นปฏิปักษ์กัน การที่ขบวนการราษฎรภายใต้การนำของนิสิตนักศึกษาแก่นักเรียนทำการเรียกร้องรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยสมบูรณ์นั้นมิใช่เกิดขึ้นมาโดยฉับพลัน แต่เป็นผลสืบเนื่องมาจากที่ท่านทั้งหลายอยู่ก่อนแล้วว่าระบบการเมืองที่ไม่มีรัฐธรรมนูญหรือมีเพียงแต่ชื่อว่ารัฐธรรมนูญนั้นขัดแย้งความต้องการทางเศรษฐกิจของมวลราษฎรอันเป็นผลให้ราษฎรไทยส่วนมากได้รับความอดัดขัดสนอย่างสาหัสและถูกเบียดเบียนกดขี่ข่มเหงจากอภิสิทธิ์ชน

๔. ผมเห็นว่าปัญหาเฉพาะหน้าอย่างหนึ่งเกี่ยวกับการที่นิสิตนักศึกษา นักเรียนและมวลราษฎรจะต้องร่วมมือกันในการพิทักษ์ชัยชนะก้าวแรกให้มั่นคงและพัฒนาต่อไปคือการรวมกันเป็นพลังให้รัฐธรรมนูญที่กำลังร่างอยู่นี้เป็นไปตามเจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์ของวโรวชน ๑๔ ตุลาคม

ท่านที่ศึกษาอยู่ในต่างประเทศซึ่งรวมทั้งในสหราชอาณาจักรด้วยนั้น นับได้ว่าเป็นปัญญาชนส่วนหนึ่งของชาติไทย ย่อมมีโอกาสศึกษาถึงวิธีใช้ความคิดเพื่อหาสัจจะโดยไม่ยอมเป็นเครื่องมือแห่งการหลอกลวงของอภิสิทธิ์ชน พระพุทธองค์ได้เคยสอนวิหาสัจจะนั้นไว้ในเทศนาว่าด้วย “กาลามสูตร” คือไม่หลงเชื่อแต่เพียงได้ยินมา จำต้องอาศัยหลักฐานกลั่นกรองสิ่งที่เห็นสัจจะ ดังเช่นท่านทั้งหลายได้ยินได้ฟังผู้โฆษณาว่า รัฐธรรมนูญของไทยฉบับนั้นฉบับนี้เป็นประชาธิปไตยที่สุดในบรรดารัฐธรรมนูญที่ประเทศไทยเคยมีมาก็ขอให้ท่านเอารัฐธรรมนูญของประเทศไทยทุกๆ ฉบับมาอ่านและพิจารณาอย่างถี่ถ้วนเสียก่อนแล้วเทียบเคียงกันดูให้ครบถ้วนทุกขบวนการ

ผมเห็นใจนิสิตนักศึกษาและนักเรียนรวมทั้งมวลราษฎรที่ส่วนมากที่สุดไม่
อาจขอหาหนังสือที่รวบรวมรัฐธรรมนูญไทยทุกฉบับไว้ประกอบการพิจารณาได้ แม้
ว่ารัฐบาลและกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแจ้งว่าจะรับฟังความเห็นจากราษฎรอย่างกว้าง
ขวางในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่ในทางพฤตินัยมวลราษฎรจะให้ความเห็น
ได้สมบูรณ์อย่างไร เพราะไม่อาจขอหาหนังสือที่รวบรวมรัฐธรรมนูญทุกฉบับได้
ดังนั้นในบทความของผมที่อ้างถึงข้างต้น ผมจึงเสนอรัฐบาลว่าควรจัดพิมพ์หนังสือ
รวบรวมรัฐธรรมนูญไทยทุกฉบับขึ้นโดยจำหน่ายราคาถูกมาเพื่อให้นิสิตศึกษานัก-
เรียนและมวลราษฎรมีทางขอไว้ประกอบการพิจารณาเสนอความเห็นแก่รัฐบาลและ
กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้โดยคำนึงว่าสมาชิกสภานิติบัญญัติและกรรมการร่าง
รัฐธรรมนูญบางท่านที่ยังไม่มีหนังสือเช่นนั้นควรมีไว้เป็นคู่มือในการพิจารณารัฐ-
ธรรมนูญฉบับใหม่ ผมคะเนว่าค่าจัดทำหนังสือนั้นเพียงใช้กระดาษปรู๊ฟก็คงไม่มาก
มายเกินไปนักเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายของสภาร่างรัฐธรรมนูญที่แล้วมาและในปัจจุบัน
นี้ และถ้ารัฐบาลเห็นว่านิสิตศึกษานักเรียนในต่างประเทศก็มีปัญญาที่จะช่วยให้
ความเห็นได้ก็ควรส่งหนังสือนั้นมาให้สมาคมนักเรียนทุกๆ สมาคมหรือจะจำหน่าย
ในราคาถูกมาก็คงมีผู้ขอไว้ได้ มิฉะนั้นก็จะทำให้ผู้มีปัญญาที่สามารถให้ความเห็น
ได้ถูกทอดทิ้งไว้ ผมเห็นว่าถ้าปัญญาชนและมวลราษฎรไม่อาจหาขอหนังสือเช่นนั้นได้
ด้วยราคาถูกมาเป็นคู่มือแล้วผู้หน้าที่เกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ก็ไม่
ควรเขียนไว้ในคำปรารภเหมือนรัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๕๒ ว่าได้ฟังความคิดเห็นของ
ประชาชนประกอบการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งจะเป็นการทักท้วงผูกมัดประชาชน
โดยไม่เป็นธรรม

๖. ท่านที่ศึกษากฎหมายนอกจากรู้โดยตนเองแล้วก็ขอให้แนะนำแก่
ท่านที่ยังไม่มีโอกาสเรียนกฎหมายหรือทราบวิธีเรียน และวิสัยความทางกฎหมายซึ่ง
ก็เป็นกฎธรรมดาอันเองว่าการพิจารณากฎหมายโดยรวมทั้งการพิจารณารัฐธรรมนูญอัน
เป็นแม่บทของกฎหมายนั้นมีไว้จะดูกันแต่เพียงแต่ละมาตราที่เขียนไว้ก็จำต้อง

พิจารณาตั้งแต่คำปรารภของกฎหมายและรัฐธรรมนูญนั้นๆ เพราะการศึกษาและตีความในกฎหมายนั้นจะต้องอาศัยความมุ่งหมายของกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญนั้นๆ ประกอบด้วย ความมุ่งหมายนั้นก็มียู่ในคำปรารภ แต่น่าเสียดายว่าซึ่งแพร่อยู่ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ยังไม่ปรากฏว่า มีผู้ใดได้กล่าวถึงพระราชปรารภของพระปกเกล้าฯ ในฐานะแทนระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้โอนพระราชอำนาจตามระบบเก่านั้นให้มาเป็นระบบประชาธิปไตยซึ่งเป็นแม่บทอันศักดิ์สิทธิ์พระราชปรารภนี้ได้ทรงร่างโดยพระองค์เองแล้วพระราชทานมายังคณะราษฎร ตามที่ผมได้กล่าวในบทความที่กล่าวถึงข้างต้น^๕ ความสำคัญปรากฏในพระราชปรารภแห่งรัฐธรรมนูญ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ ดังนี้

“จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสั่งให้ตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม ประสิทธิ์ประสาทประกาศพระราชทานแก่ประชากรของพระองค์ให้ ดำรงอิสสรธิปไตยโดยบริบูรณ์ ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป”

พระราชประสงค์ตรงกันกับเจตนารมณ์ของปวงชนชาวไทยและที่ตรงกันกับเจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์ของวีรชน ๑๔ ตุลาคม

การที่ผมกล่าวว่าเป็นแม่บทอันศักดิ์สิทธิ์เพราะหลักปรัชญาการเมืองถือว่า การที่ฝ่ายครองอำนาจตามระบบหนึ่งโอนอำนาจมาให้ปวงชนผู้อยู่ใต้อำนาจนั้นเป็น “สังคมสัญญา” (Social Contract, ภาษาฝรั่งเศส Contrat Social^๖) (ผู้สนใจปรัชญาฝ่ายนายทุนโปรดศึกษาปรัชญาของ Hobbes, Locke, Rousseau เกี่ยวกับความหมายนี้)

สำหรับสามัญชนที่แม้มิได้ศึกษาหลักปรัชญาการเมืองก็สามารถเข้าใจได้โดยไม่ยาก คือ การที่พระปกเกล้าฯ ในฐานะแทนระบบราชาธิปไตยเห็นกฎหมายได้โอนอำนาจของระบบนั้นกลับคืนให้ปวงชนเป็นข้อตกลง คือ สัญญาระหว่างระบบเก่ากับปวงชนชาวไทยที่จะได้สิทธิประชาธิปไตยสมบูรณ์ ข้อตกลงชนิดนี้ คือ “สังคมสัญญา” ที่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งไม่อาจละเมิดได้ พระปกเกล้าฯ มิได้ละเมิด

ข้อตกลงนี้สมดังที่ผมได้บันทึกไว้ตั้งแต่ผมจำความได้ว่า “พระมหากษัตริย์ตรัสแล้วไม่คืนคำ” ฝ่ายราษฎรไทยส่วนข้างมากที่ไม่ใช่อภิสิทธิ์ชนชนิดต่าง ๆ นั้นก็ได้ละเมิดสังคมสัญญาอันศักดิ์สิทธิ์ จะมีก็แต่คนส่วนน้อยที่เป็นอภิสิทธิ์ชนชนิดต่าง ๆ ที่ต้องการบั่นทอนประชาธิปไตยสมบูรณ์ของปวงชน การปฏิบัติของวีรชน ๑๔ ตุลาคม ที่ราษฎรมหาศาลสนับสนุนนั้นก็แสดงว่าต้องการได้สิทธิ์ตามสังคมสัญญาที่ถูกอภิสิทธิ์ชนบั่นทอนนั้นกลับคืนมา

ผมขอชี้แจงเพิ่มเติมว่าเมื่อครั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ อันเป็นหัวต่อหัวเลี้ยวแห่งการเปลี่ยนระบบอันเป็นรากฐานของสังคมไทยดังกล่าวแล้ว จึงจำต้องมีบทเฉพาะกาลไว้ โดยมีสมาชิก ๒ ประเภท คือ ประเภทที่ ๑ เป็นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจากราษฎร ประเภทที่ ๒ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งโดยรัฐบาลเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ซึ่งในระยะแรกกำหนดไว้ ๑๐ ปี ต่อมาเมื่อมีเหตุการณ์ที่จะต้องเตรียมรับสถานการณ์ในอินโดจีนจึงขยายเป็น ๒๐ ปี แต่เมื่อได้ใช้บทเฉพาะกาลมาเพียง ๑๔ ปี ก็ได้ยกเลิกบทเฉพาะกาลนั้นโดยมีรัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๘๕ ซึ่งตราขึ้นถูกต้องตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ (ไม่ใช่โดยวิธีรัฐประหาร) โดยเคารพเจตนารมณ์ของประชาธิปไตยสมบูรณ์ตามพระราชปราชญ์ของพระปกเกล้า ๆ ซึ่งถือว่าเป็น “สังคมสัญญา” (Social Contract) อันศักดิ์สิทธิ์ในการมีรัฐสภาซึ่งประกอบด้วยสภาผู้แทนซึ่งสมาชิกได้รับเลือกตั้งจากราษฎรโดยตรง และวุฒิสภา (Senate) ซึ่งสมาชิกได้รับเลือกตั้งจากราษฎรตามวิธีเลือกตั้ง ๒ ชั้นของวุฒิสภาของอารยประเทศ

๑. สังคมสัญญาที่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งพระปกเกล้าฯ พระราชทานไว้คือให้ “ประชากรดำรงอธิปไตยบริบูรณ์” นั้น ได้ถูกทำลายลงโดยรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ ซึ่งได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราวฉบับ ๘ พ.ย. ๒๔๙๐ ซึ่งมีฉายาว่า “รัฐธรรมนูญใต้ตุ่ม” โดยกรมขุนชัยนาทนเรนทรสำเร็จราชการแทนพระองค์

เป็นผู้ลงนามในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และจอมพล ป. พิบูลสงคราม
 รับสนองพระบรมราชโองการในตำแหน่ง “ผู้บัญชาการทหารแห่งประเทศไทย”
 ซึ่งเป็นการยอมรับให้จอมพลผู้พ้นจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดในระหว่าง
 สงครามโลกครั้งที่ ๒ แล้วกลับมาอำนาจใหญ่ทางทหารจนมาก รัฐธรรมนูญเป็น
 สังคมสัญญา (Social contract) อีกฉบับหนึ่งระหว่างคณะรัฐประหาร ๒๔๙๐ กับ
 พรรคประชาธิปัตย์ที่รับเป็นรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญนั้น และพรรคนี้ได้ใช้เป็นแม่บท
 ของรัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๒ ดังจะกล่าวต่อไป

ก. รัฐธรรมนูญได้ทำให้มีรัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทน
 สมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้ที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งโดยรัฐบาลเป็นผู้รับสนองพระ-
 บรมราชโองการ ซึ่งในทางพฤตินัยคือรัฐบาลเสนอให้พระมหากษัตริย์แต่งตั้ง ดังนั้น
 รัฐบาลตามรัฐธรรมนูญได้คุมจึงเสนอผู้สำเร็จราชการแต่งตั้งผู้มับรรดาศักดิ์สูง นาย-
 ทหาร และพวกของตน ตามระบบตั้งวุฒิสมาชิกเช่นนี้ ปวงชนชาวไทยจึงถูกตัด
 สิทธิประชาธิปไตยลงไปกึ่งหนึ่ง แต่เท่านั้นก็ยังไม่สามใจของรัฐบาลนั้น คือ
 ได้ออกกฎหมายแก่อายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรจากที่กำหนดไว้ครั้ง
 พระปกเกล้าฯ ว่าให้ผู้รับเลือกตั้งมีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๓ ปีเป็น ๓๕ ปี ท่านที่ศึกษาอยู่
 ในต่างประเทศย่อมรู้ได้ว่าประเทศประชาธิปไตยทั่วไปในโลกได้กำหนดอายุผู้สมัคร
 รับเลือกตั้งไว้เพียงไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปีเท่านั้น ดังนั้นส่วนที่ถูกตัดประชาธิปไตยลงไป
 กึ่งหนึ่งโดยวิธีตั้งวุฒิสมาชิกแล้ว ที่เหลืออยู่สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
 ก็เหลือไม่ถึงกึ่งหนึ่งเพราะคนหนุ่มสาวที่มีอายุต่ำกว่า ๓๕ ปีต้องถูกตัดสิทธิออก
 ไปอีก ผลก็คือเป็นระบบหนึ่งเสี้ยวของประชาธิปไตยเท่านั้น

ข. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๒ ได้บัญญัติขึ้นโดยรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ
 ได้ตมุนั้นเอง แม้จะอ้างไว้ในคำปรารภว่าได้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นประวัติ-
 การครั้งแรกของชาติไทยแต่ต้องการนักแต่งตั้งขึ้นโดยรัฐสภาได้ตมุนจากวุฒิสมาชิก

ตามฉบับได้ดุ่ม ๑๐ คน สมาชิกสภาผู้แทนตามฉบับได้ดุ่ม ๑๐ คน บุคคลนอกสภาได้ดุ่มอีก ๒๐ คน รวมเป็น ๔๐ คน เมื่อองค์การที่เรียกว่า “สภาร่างรัฐธรรมนูญ” พิจารณาแล้วได้เสนอรัฐสภาได้ดุ่มให้พิจารณาลงมติเป็นขั้นสุดท้าย ฉะนั้นวิญญูชนเมื่อศึกษาเรื่องนครถ้วนขบวนวิธีพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๕๒ แล้วก็เห็นได้ไม่ยากว่ารัฐธรรมนูญรัฐสภาได้ดุ่มนั้นเองเป็นผู้บัญญัติขึ้น

รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๕๒ คงถือหลักการละเมิด “สังคมสัญญา” ระหว่างพระปกเกล้าฯ กับปวงชนชาวไทย รัฐธรรมนูญ ๒๔๕๒ ว่าด้วยสิทธิประชาธิปไตยของราษฎรในการเลือกตั้งผู้แทนในรัฐสภาที่มีสาระอย่างรัฐธรรมนูญได้ดุ่ม จะผิดเพี้ยนก็ส่วนปลีกย่อย

ค. วุฒิสมาชิกคงเป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้ง ไม่ใช่เลือกตั้งโดยราษฎรวิธีแต่งตั้งของฉบับ ๒๔๕๒ แตกต่างนิดหน่อยในรูปแบบจากฉบับได้ดุ่มคือฉบับได้ดุ่มนั้นพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกโดยรัฐบาลรับสนองพระบรมราชโองการซึ่งหมายความว่ารัฐบาลนั่นเองเป็นผู้เสนอรายชื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ส่วนฉบับ ๒๔๕๒ เปลี่ยนเป็นประธานองคมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการคือองคมนตรีนั่นเองเป็นผู้เสนอรายชื่อ สาระคือตัดอำนาจประชาธิปไตยของปวงชนลงกึ่งหนึ่ง หากแต่ว่าเปลี่ยนตัวคนที่เป็นผู้รับสนองฯ เท่านั้นและไม่ใช่องค์การเลือกตั้งของราษฎร ราษฎรจึงไม่มีส่วนรู้เห็นด้วย

แม้กระนั้นมาตรา ๑๔๑ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๕๒ บัญญัติว่า

“ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ และกำหนดเวลาแห่งสมาชิกภาพ ให้นับแต่วันที่ได้มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกชุดนั้น”

หมายความว่าวุฒิสมาชิกตามฉบับได้ดุ่มได้รับการยกยอมาเป็นวุฒิสมาชิกตามฉบับ ๒๔๕๒ ด้วย ปัญหาที่ว่าถ้ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่เจริญรอยตามฉบับ ๒๔๕๒

แล้ว สมาชิกสภาธิบดีบัญญัติที่ตงชนสมัยที่จอมพลถนอมและจอมพลประภาสเป็น
นายกและรองนายกรัฐมนตรีนั้นจะได้รับการยกยอมาเป็นวุฒิสมาชิกตามรัฐธรรมนูญ
ใหม่หรือไม่ เพราะสภาธิบดีบัญญัติจะเป็นผู้พิจารณาลงมติในร่างรัฐธรรมนูญใหม่
เป็นขั้นสุดท้าย

ง. ท่านที่ศึกษาอยู่ในอังกฤษย่อมรู้ว่าองคมนตรีของอังกฤษนั้นมี
จำนวน ๓๐๐ คนเศษ ซึ่งประธาน ๆ ไม่มีอำนาจนามรับสนองพระบรมราชโองการ
แต่งตั้งสมาชิกสภาสูงซึ่งเป็นผู้ที่สืบทอดมาจากเจ้าศักดินาแคว้นน้อยใหญ่ของ
อังกฤษ จะมีส่วนน้อยของสภาสูงที่พระราชาธิบดีโดยคำแนะนำของรัฐบาลตั้งให้มี
ฐานะเป็นเจ้าศักดินา (Lord) ส่วนองคมนตรีไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๙๒ มี
จำนวนไม่เกิน ๕ คนเท่านั้น

ผมเห็นว่าการพิจารณาเพียงนามธรรมขององคมนตรีเท่านั้นอาจทำให้ลง
เล่นได้ ฉะนั้นขอให้ท่านทั้งหลายพิจารณาสิ่งที่เป็นตัวตนมาประกอบว่าองคมนตรี
นั้นคือท่านผู้ใดบ้าง และผลที่องคมนตรีไทยโดยประธาน ๆ รับสนองพระบรมราช-
โองการนั้นแต่งตั้งผู้ใดเป็นตัวตนบ้าง

(๑) องคมนตรีที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันที่จะเป็นองค์การเลือกตั้งวุฒิ-
สมาชิกคือ กรมหมื่นพิทยลาภฯ เจ้าพระยาศรีธรรมราชเบสร์ พระยามานวราช
เสวี พระยาศรีเสนา พลเอกหลวงสุรณรงค์ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ (หลวงจ่าบุญ
เนติศาสตร์ ดูเหมือนเคยเป็นองคมนตรีแล้วลาออกเพื่อดำรงตำแหน่ง ร.ม.ต. ยุติ-
ธรรม) พลเอก หลวงกัมปนาทแสนยากร (อดีต ร.ม.ต. สมัยจอมพลพิบูล,
สฤษดิ์, ถนอม) ถ้าข้าพเจ้าจำผิดพลาดไปก็ขออภัยด้วย

(๒) ผลที่องคมนตรีรับสนองฯ แต่งตั้งออกมาเป็นตัวตนตามรัฐธรรมนูญ
ฉบับ ๒๔๙๒ คือเมื่อ ๑๗ พ.ย. ๒๔๙๕ วุฒิสมาชิกที่ยกยอมาจากฉบับได้ดุ่ม
ต้องจับสลากกันออกไปกึ่งหนึ่งเมื่อครบรอบ ๓ ปี ครั้นแล้ว เมื่อ ๑๘ พ.ย. ปีนั้น
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งวุฒิสมาชิก ๕๐ คนแทนตำแหน่งว่างโดยประธาน

องค์มนตรีรับสนองฯ ผลออกมาเป็นตัวเป็นตนว่าในจำนวนวุฒิสมาชิก ๕๐ คนนั้น จำแนกตามฐานันดรศักดิ์เป็นหม่อมเจ้า ๖ องค์, หม่อมราชวงศ์ที่ได้รับบรรดาศักดิ์ก่อนเป็นพระยา ๑ คน, พระยา ๑๔ คน, พระ ๑๑ คน, หลวง ๕ คน, ไม่มีบรรดาศักดิ์ ๘ คน ในบรรดาท่านเหล่านั้นมีผู้ดำรงยศทหารตั้งแต่พันตรีถึงพลเอก ๒๑ คน, ไม่มียศทหาร ๒๙ คน

จ. รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๘๒ แสดงความกรุณาต่ออายุผู้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนจากบทบัญญัติที่กำหนดไว้ว่าอย่างต่ำ ๓๕ ปีนั้น เป็นอย่างต่ำ ๓๐ ปี แต่ท่านทั้งหลายย่อมเห็นได้ว่าไม่กรุณามากมายแก่ชนรุ่นหนุ่มเลย เพราะอันที่จริงกำหนดอายุเท่ากับอายุวุฒิสมาชิกอเมริกัน ซึ่งเขาถือว่าวุฒิสมาชิกต้องมีอายุสูงกว่าสมาชิกสภาผู้แทนที่เขากำหนดไว้เพียงไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปี

๘. ถ้ารัฐธรรมนูญที่กำลังร่างใหม่ถือเอาฉบับ ๒๔๘๒ เป็นหลักแล้ว ก็เป็นการปฏิบัติตามสังคมสัญญา (Social contract) ระหว่างรัฐประหาร ๒๔๙๐ กับพรรคประชาธิปไตยนั่นเอง ผมขอให้ท่านทั้งหลายพิจารณาว่าท่านและปวงชนจะได้รับการประชาธิปไตยประมาณกี่ส่วน

สุภาภิตต้องยกยืมว่า “บนมั่งคั่งก่อนก็ยิ่งดีกว่าไม่มีเลย” ฉะนั้นถ้ารัฐบาลและสภานิติบัญญัติจะให้ประชาธิปไตยเพียงกึ่งหนึ่งโดยราษฎรไม่มีสิทธิเลือกตั้งวุฒิสมาชิกเช่นรัฐธรรมนูญ ๒๔๘๒ นั้น แต่ยังยอมให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนก็ยิ่งดีกว่าไม่มีประชาธิปไตยเลย แต่อีกครึ่งหนึ่งนั้นท่านและปวงชนจะได้เต็มครึ่งหรือไม่เพราะน่าจะคิดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๓๐ ปีแล้ว ท่านทั้งหลายก็จะได้ประชาธิปไตยไม่ถึงครึ่งก็จะได้เสี้ยวเดียวเท่านั้น จึงลองพิจารณาภายในของไทยอีกบทหนึ่งว่า “สิบเบี้ยใกล้มือเอาไว้ก่อน” แต่ก็ยังมีปัญหาว่าเสี้ยวประชาธิปไตยนี้จะตกมาถึงมวลราษฎรในทางปฏิบัติหรือไม่ เพราะ

ถ้าหากกฎหมายเลือกตั้งดำเนินตามคำเรียกร้องของอภิสิทธิ์ชนที่ต้องการให้ใช้วิธีเลือกตั้งที่เรียกกันว่า “รวมเขต” คือจังหวัดใดมีผู้แทนได้หลายคน จังหวัดนั้น ก็ไม่ต้องแยกเขตตามจำนวนที่พึงมีผู้แทน เช่นจังหวัดพระนครมีผู้แทนได้ ๑๐ คนก็ถือเป็นเขตเลือกตั้งเดียวของจังหวัดนั้นและราษฎรแต่ละคนในจังหวัดพระนครก็มีสิทธิเลือกผู้แทนได้ ๑๐ คน ส่วนจังหวัดที่มีผู้แทนได้คนเดียวเช่นจังหวัดระนองราษฎรระนองแต่ละคนก็มีสิทธิเลือกผู้แทนได้คนเดียว ซึ่งเท่ากับมีสิทธิไม่เสมอภาคกับราษฎรในจังหวัดพระนครและจังหวัดที่มีพลเมืองมาก ฉะนั้นที่จะได้ประชาธิปไตยหนึ่งเสี้ยวก็ต้องลดลงไปอีกหลายส่วนต่อหนึ่งเสี้ยว พวกอภิสิทธิ์ชนอ้างว่าถ้าแยกเขตเลือกตั้งแล้วเกรงว่าราษฎรจะเลือกนักเลงเข้ามาในสภาผู้แทนนั้นก็เป็นการดูหมิ่นราษฎรว่าไม่มีสติปัญญาพอที่จะเลือกผู้ที่ดีเห็นว่าดี เราต้องดูความจริงว่าผู้แทนที่รับเลือกตั้งได้โดยวิธีรวมเขตนั้นมันักเลงบ้างหรือไม่ ผลที่ได้รับจริงจากวิธี “รวมเขต” ที่แล้วมาแสดงชัดอยู่แล้วว่าอภิสิทธิ์ชนได้ชัยชนะในการเลือกตั้งรวมเขตของจังหวัดนั้นๆ ชนิด “กินรวบ” ที่เดียว เช่นในจังหวัดพระนครที่อภิสิทธิ์ชนเคยมีอิทธิพลในย่านค้าและผู้เป็นเจ้าของเคหสถานก็สามารถเอาเสียงที่เป็นกลุ่มก้อนของพวกตนชนะเต็มอัตราที่จังหวัดพระนครพึงมีผู้แทนราษฎรได้ ซึ่งต่างกับวิธีเลือกตั้งเมื่อก่อนรัฐประหาร ๘ พ.ย. ๒๔๙๐ ที่ใช้วิธีแบ่งเขตจังหวัดใหญ่ออกเป็นหลายเขตตามจำนวนที่จังหวัดนั้นๆ พึงมีผู้แทนราษฎรได้ ผลแห่งการนั้นช่วยให้ผู้แทนจังหวัดใหญ่ อาทิ จังหวัดพระนครมีผู้แทนสังกัดพรรคต่างๆ แยกย้ายกันสุดแต่เขตที่แบ่งนั้นจะเป็นเขตของอภิสิทธิ์ชนหรือของกรรมกรหรือของชาวนา ฯลฯ ผู้แทนที่สังกัดพรรคต่างๆ หรือเป็นอิสระก็สามารถเป็นตัวแทนของชนชั้นวรรณะต่างๆ ได้ ดังนั้นถ้าใช้วิธีรวมเขตแล้วอภิสิทธิ์ชนก็สามารถผูกขาดการเป็นผู้แทนในจังหวัดพระนครและจังหวัดใหญ่ไว้ได้ และที่เราหวังว่าจะได้ประชาธิปไตยหนึ่งเสี้ยวเดียวโดยจำใจต้องรับเอาภาษีของไทยว่า “สิบเบี้ยใกล้มือเอาไว้มาก่อน” นั้น ก็ไม่มีอะไรจะถึงมือ

มวลดราชฎรที่ไม่ใช่อภิสิทธิ์ชน ผลลัพธ์ในที่สุดก็จะเป็นว่าผลแห่งการพลีชีพ ร่างกาย และความสุขสำราญส่วนตัวของวีรชนนั้นจะตกไปเป็นของอภิสิทธิ์ชนเท่านั้น ซึ่งเป็นการผิดเจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์^{๑๔} ๑๔ ตุลาคม ปรารถนาให้มวลดราชฎรทุกคนชั้นวรรณะและทุกคนชาติไทยมีสิทธิประชาธิปไตยถ้วนหน้ากัน ผมไม่ปรารถนาเสนอว่าให้ร่างตามบทมาตราของรัฐธรรมนูญฉบับใดโดยเฉพาะ แม้ฉบับที่ผมเคยมีส่วนในการร่าง แต่ผมขอรับรองว่ารัฐธรรมนูญใหม่จะต้องเคารพเจตนารมณ์ประชาธิปไตยสมบูรณ์ของปวงชนชาวไทย ซึ่งตรงกับเจตนารมณ์ของวีรชน ๑๔ ตุลาคม และตรงกับ “สังคมสัญญา” ระหว่างพระปกเกล้าฯ ในฐานะแทนระบบราชาธิปไตยเห็นอกภูหมายกับปวงชนชาวไทยที่พระองค์ทรงโอนพระราชอำนาจเพื่อให้ประชากรของพระองค์ “ดำรงอิสสราธิปไตยบริบูรณ์” ซึ่งผู้ใดจะละเมิดมิได้เป็นอันขาด

ด้วยความนับถือ

ศรีศ. ทนอด

พิมพ์ที่โรงพิมพ์นครเวปป์ ข้างท่าทำการ ป.ท. หน้าพระลาน
หน้าประตูวิเศษไชยศรี กรุงเทพมหานคร โทร ๒๒๓๗๔๒
เอิบทิพย์ วิชัยลักษณ์ เจ้าของ ผู้จัดการ และผู้พิมพ์โฆษณา ๒๕๑๖